

“Kansallinen näkymä”

Tagline / slogan

Haku

Tarkennettu haku ▾

Haku

KDK-asiakasliittymä

Kansalliskirjasto | Ville Hirvonen

Käytettävyydestä

Mikael Sainio

16.03.2011

Tiivistelmä

KDK-asiakasliittymälle tehtiin käytettävyydestä maaliskuussa 2011.

Yleiskuva

Palvelun konseptiin käyttäjät suhtautuivat positiivisesti. Käyttäjät olisivat kuitenkin kaivanneet etusivulle selkeämpää esitystä siitä, mikä on palvelun tarkoitus ja sisältö.

Hakutulosten rajaaminen toimii epäjohdonmukaisesti ja rajaamisen käyttäminen on monelle käyttäjälle vierasta. Suurin haaste palvelussa onkin selvittää selkeästi uudelle käyttäjälle palvelun tarkoitus ja toiminta sekä ohjata häntä käyttämään hakutulosten rajaamista.

Jatkotoimenpiteet

Tutkimuksen toinen käytettävyydestikierros toteutetaan myöhemmin keväällä palvelun päivitetylle versiolle.

Tiivistelmä

Taustaa

Kansallisen Digitaalisen Kirjaston (KDK) asiakasliittymä on verkkopalvelu, jonka avulla kirjastojen, arkistojen ja museoiden sisällöt ja palvelut ovat kaikkien saatavissa ja käytettävissä. Asiakasliittymä on verkkopalvelu, jolla tulee olemaan erittäin suuri käyttäjäkunta ja näkyvyys. Asiakasliittymässä käytetään Ex Libriksen (www.exlibrisgroup.com) Primo-ohjelmistoa.

Tavoitteet

KDK-asiakasliittymän käytettävyyttä halutaan arvioida sekä parantaa. Käytettävyystestejä järjestetään iteratiivisesti kahdessa vaiheessa, jolloin asiakasliittymän käyttöliittymää voidaan parantaa testien välisenä aikana. Käytettävyystestien tarkoituksena on selvittää palvelun käytettävyyttä ja käyttökokemusta kohderyhmiin kuuluvien käyttäjien kanssa.

Tutkimuksissa selvitetään, miten käyttäjät:

- käyttävät hakua ja löytävät haluamansa
- hahmottavat aineistolajit ja sähköisen ja fyysisen aineiston käytön
- ymmärtävät käyttöliittymässä käytettyjä termejä ja kieltä.

Sisältö

- 1. Johdanto
- 2. Etusivu
  - 2.1. Etusivu: Ensivaikutelma
  - 2.2. Etusivu: Ensivaikutelma
  - 2.3. Etusivu: Termit
- 3. Haku
  - 3.1. Opiskelijoiden tiedonhankintakäytännöt
  - 3.2. Haku asiakasliittymässä
  - 3.3. Hakutulostaus:
    - Ensivaikutelma
    - 3.4. Hakutulostaus: Rajaa hakutuloksia
    - 3.5. Hakutulostaus
    - 3.6. Hakutulostaus: Termit
- 4. e-hylly
  - 4.1.e-hylly
  - 4.2. e-hylly: Sähköposti
- 5. Yhteenveto
  - 5.1. Yhteenveto
  - 5.2. Yhteystiedot
- 6. Liitteet
  - 6.1. Testikäyttäjät
  - 6.2. Havaintojen luokittelu
  - 6.3. Käytettävyydesti
  - 6.4. Adage Oy

1. Johdanto

1/2

KDK-asiakasliittymän käytettävyydestä suoritettiin Adagen tiloissa maaliskuussa 2011.

Testi tehtiin palvelun prototyypillä.

- Testiin osallistui yhteensä 8 käyttäjää, joista 4 oli miehiä ja 4 naisia.
- Käyttäjät jakaantuivat kahteen kohderyhmään: korkeakouluopiskelijoihin ja lukiolaisiin.
- Tarkemmat kriteerit sekä käyttäjätaulukko ovat liitteenä raportin lopussa.

Testissä käyttäjiä pyydettiin arvioimaan palvelua ja siinä käytettyjä termejä sekä tekemään tyypillisiä testitehtäviä, joiden sisältö oli suunniteltu yhdessä asiakkaan kanssa. Käyttäjät muun muassa:

- Hakivat väitöskirjan luettavaksi.
- Hakivat valokuvia nähtäviksi.
- Tallensivat tietoja e-hyllyyn ja lähettivät ne sähköpostilla tiedoksi.

Testien jälkeen tulokset koottiin yhteen, analysoitiin ja kirjattiin tähän raporttiin.

1. Johdanto

2/2

Tulosten esittäminen

Havaitut parannuskohteet, mielipiteet ja perustelut on esitetty kohtaan liittyvän kuvan vieressä.

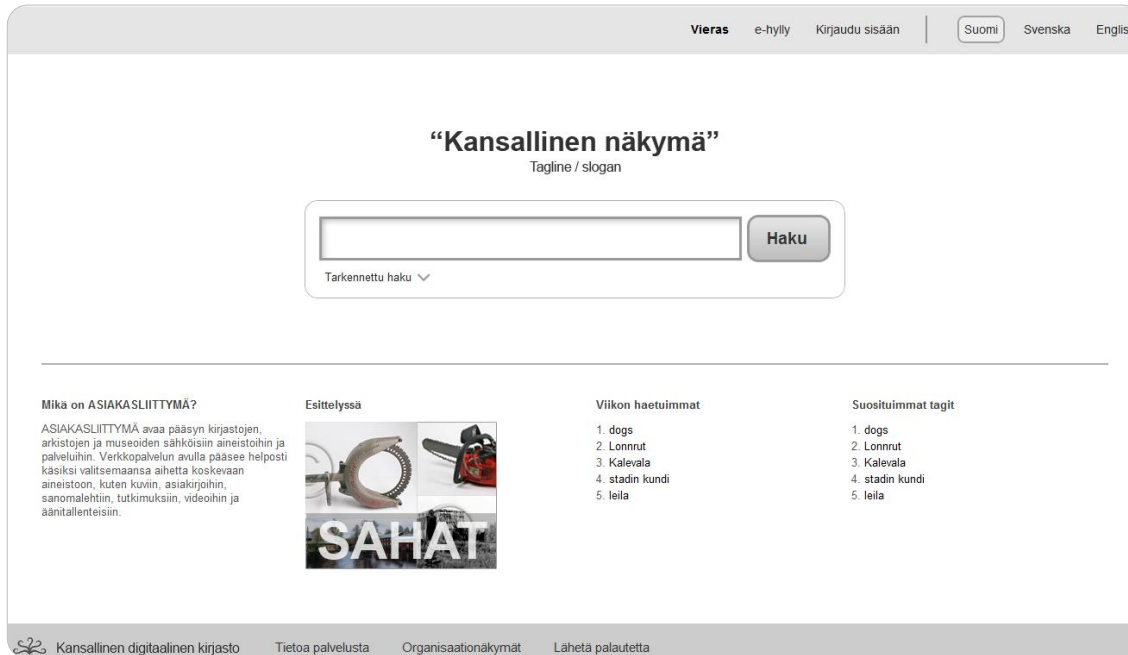
- Havainnot on luokiteltu symbolien avulla. Havaintojen luokitus kuvataan liitteessä.
- Kuhunkin kohtaan on liitetty myös parannusehdotus.
- Parannusehdotukseen liittyvä kuva on merkitty sinisellä kehyksellä.
- Esitetyt parannusehdotukset eivät ole ainoita mahdollisia tapoja parantaa tuotteen käytettävyyttä.

2. Etusivu

- 2.1. Etusivu: Ensivaikutelma
- 2.2. Etusivu: ensivaikutelma
- 2.3. Etusivu: Termit

2.1. Etusivu: Ensivaikutelma

1/2

Ensivaikutelma

Ensivaikutelma oli monen mielestä valju; palvelun graafisen ilmeen puuttuminen kiinnitti luonnollisesti käyttäjien huomion ensimmäisenä.

- ”Odottaisin, että olisi jokin suunniteltu logo ja fontti”.
- ”Värit: tämä on nyt tällainen. Tekstien pitäisi olla paremmin tasapainossa toisiinsa.”
- ”Huomio menee vain yhteen kuvaan [Esittelyssä: sahat], tällä hetkellä vähän hämmentävä. Oletan, että graafinen ilme täsmentyy.”

2.2. Etusivu: Ensivaikutelma

2/2

Palvelun tarkoitus ja esittely jäivät käyttäjien mielestä epäselviksi. Tämä vaikutti palvelun miellyttävyyteen ja yleiseen kiinnostavuuteen palveluun tutustumiselle.

- ”Jos tämä on aloitussivu, voisi kuvitella että tämä on Googlen tapainen hakusivusto; etsitään nettisivuista mitä tahansa.”
- ”Mikä tämä on, miten täällä liikutaan?”
- ”Joku selkeä selite, mikä tämä paikka oikein on.”
- ”Mikä tämä paikka oikein on? Yksittäisiä dokumentteja vai arkistoituja tietoja?”
- ”En tiedä mistä alkaisin, ehkä asiakasliittymästä kun on isolla.”

Suurimman huomion etusivulla saa iso hakukenttä. Tätä pidettiin positiivisena asiana. Kahden käyttäjän mielestä hakukentän koko oli kuitenkin liioitellun iso.

- ”Hausta tulee mieleen Google. Hyvä, jos tiedät minne olet tullut, uusille ei hyvä.”

Etusivulla käytetyt termit eivät olleet kaikille käyttäjille tuttuja. Käyttäjien tulkinnat termeistä esitetään seuraavilla sivuilla.

2.3. Etusivu: Termit

1/4

Vieras

e-hylly

Kirjaudu sisään

Svenska

Welsh

English

Suomi

Etusivun yläosa

E-hylly (oma-hylly) ei ollut käyttäjien mielestä kovinkaan informatiivinen termi. Lisäksi jotkut käyttäjät arvelivat e-hyllyn vaativan kirjautumisen ennen käyttöönottoa.

- ”Tämän tyyppisiä otsikoita, jotka eivät houkuttele puoleensa. Elektroninen, jotain; en tiedä yhtään. Klikattuaan: olisikohan täällä mitä täältä tietokannassa löytyy; olisiko täällä listattu mitä halutaan nostaa esille tai sitten itse voisi laittaa tänne. Jälkimmäinen ehkä enemmän.”
- ”Ei mitään ajatusta, tulee mieleen vain Ikean hylly. Mappi ö vähän niin kuin roskis.”
- ”Voisin kuvitella, että voisin pitää kirjaa mitä kirjoja olen katsonut.”
- ”Ei mitään hajua mikä on. E on niin eppinen.”
- ”E-mailiin liittyvä, minun joku oma lokero.”

Vaihtoehtoinen termi Oma-hylly oli 6 käyttäjän mielestä kuvaavampi ja parempi termi.

- ”Oma-hylly on selkeämpi, se kertoo selkeämmin, että se on minun oma hylly ja että sinne voisi tallentaa omia tärkeitä juttuja.”
- ”E kiinnittyy liikaa sähköiseen hyllyyn, ei suoraan kerro että minun oma hyllyni.”
- ”Minusta tämä e-hylly on parempi kuin oma hylly. Tämä on hauskeampi, ei niin tavallinen kuin oma-hylly. Voi se olla oma hylly, mutta enemmän tämä olisi minun mielestä lokero tai jokin boksi.”

2.3. Etusivu: Termit

2/4

Mikä on ASIAKASLIITTYMÄ?

ASIAKASLIITTYMÄ avaa pääsyn kirjastojen, arkistojen ja museoiden sähköisiin aineistoihin ja palveluihin. Verkkopalvelun avulla pääsee helposti käsiksi valitsemaansa aihetta koskevaan aineistoon, kuten kuviin, asiakirjoihin, sanomalehtiin, tutkimuksiin, videoihin ja äänitallenteisiin.

Esittelyssä

Viikon haetuimmat

1. dogs
2. Lonnrut
3. Kalevala
4. stadin kundi
5. leila

Suosituimmat tagit

1. dogs
2. Lonnrut
3. Kalevala
4. stadin kundi
5. leila

Etusivun keskiosa

Asiakasliittymä

- ”Minä luulin, että tämä on KDK eli mikä ihmeen asiakasliittymä? Tämä on ihan turha; turhan paljon outoja termejä, vain hämmentyy.”
- ”Mikä on asiakasliittymä? Ei nämä kyllä suoraan ohjaa etsimään.”

Esittelyssä

- ”Onko se joku näyttely vai onko se sahojen historiaa? Näyttelymainos.”
- ”Jossain kirjastossa mahdollisesti esitellään sahoja.”
- ”Historiallinen esittely. Mainos johonkin näyttelyyn.”
- ”Ehkä vaihtuu viikoittain. Jossain tietyssä museossa on näyttely ja sitä mainostetaan, tai täällä on vaan nostettu sahat esille. Luulen että jälkimmäinen.”
- ”Esitellään erilaisia sahoja, täältä tulee erilaisia sahoja, ei ole kauhean kiva, aika tylsä. Lähtisin aika nopeasti pois.”
- ”En suoraan tiedä. jonkinlainen esimerkki tai suositus.”

2.3. Etusivu: Termit

3/4

Mikä on ASIAKASLIITTYMÄ?

ASIAKASLIITTYMÄ avaa pääsyn kirjastojen, arkistojen ja museoiden sähköisiin aineistoihin ja palveluihin. Verkkopalvelun avulla pääsee helposti käsiksi valitsemaansa aihetta koskevaan aineistoon, kuten kuviin, asiakirjoihin, sanomalehtiin, tutkimuksiin, videoihin ja äänitallenteisiin.

Esittelyssä

Viikon haetuimmat

1. dogs
2. Lonnrut
3. Kalevala
4. stadin kundi
5. leila

Suosituimmat tagit

1. dogs
2. Lonnrut
3. Kalevala
4. stadin kundi
5. leila

Etusivun keskiosa

Viikon haetuimmat

- "Ylipäättään mitä on haettu."
- "Mitä haettu eniten mitä eniten haettu."
- "Viikon käytetyimmät termit."

Suosituimmat tagit

- "Ihan vieras toi termi tagit."
- "Näitä taas olisi klikattu eniten."
- "Ne on tagit, jotka käyttäjät voivat laittaa teoksiin."

- "Onko ne niitä, joilla on tullut eniten tuloksia."
- "En osaa sanoa, en tiedä mitä tässä yhteydessä tarkoitetaan."
- Mitä kuvia on eniten merkitty, kuten Facebook."
- "Klikatuimmat, eniten katsotut."
- "Tagista tulee mieleen Facebook eli laitetaan jokin merkki, että jotain on tässä kuvassa. Ehkä nämä voisi olla jossain lauseissa, eli jotain yksittäisiä sanoja, jotka on lauseissa: eniten käytetyt sanat."

2.3. Etusivu: Termit

4/4

Kansallinen digitaalinen kirjasto

Tietoa palvelusta

Organisaationäkymät

Lähetä palautetta

Powered by ExLibris Primo

Etusivun alaosa

Tietoa palvelusta:

- "Ehkä enemmän ohjeita, mihin toiminta perustuu. Yksinkertaistettu rautalangasta väännetty ohje ja esimerkkejä mitä eri hakutavoilla löytyy."
- "Mitkä tahot on mukana."
- "Voisi olla eka ainakin pieni selitys [palvelun tarkoituksesta] aluksi. Täältä hakisin."
- "Mikä on KDK, kenelle, mitä voi odottaa löytävänsä, miten tagit laitettu luokkiin. Täällä myös tietoa ketkä mukana."

Organisaationäkymä:

- "Termi on vieras, kapulatietoa, en juurikaan klikkaisi."
- "Ei kauheasti sano mitään, varmaan jotain mitä yrityksiä tässä on mukana, ainakin minulle tulisi mieleen."
- "Ei kerro juuri mitään. 'Tulevaisuusnäkömät' voisi olla yhtä hyvin."
- "Kuulostaa oudolta, tulisi jokin organisaatiokaavio, josta en ymmärrä mitään."
- "Täällä on listaus instituutioista; mitkä kirjastot mukana, mitä kattaa."
- "En oikein ole varma mitä, mutta olettaisin, että löytyy tietoa, ketkä tahot on tämän takana."

Lähetä palautetta:

- Kaikki käyttäjät arvelivat, että linkistä lähetetään palautetta palvelun tarjoajalle.

3. Haku

- 3.1. Opiskelijoiden tiedonhankintakäytännöt
- 3.2. Haku asiakasliittymässä
- 3.3. Hakutulostilaus: Ensivaikutelma
- 3.4. Hakutulostilaus: Rajaa hakutuloksia
- 3.5. Hakutulostilaus: Muut huomiot
- 3.6. Hakutulostilaus: Termit

3.1. Opiskelijoiden tiedonhankintakäytännöt

Tutkimukseen osallistui käyttäjiä kahdesta ryhmästä: 4 korkeakouluopiskelijaa ja 4 lukiolaista.

Molempien ryhmien käyttäjät käyttävät pääasiassa Googlea ja Wikipediaa tietoa hakiessaan. Google on käytännössä ainoa haku, mitä käytetään. Wikipedian tietoihin varsinkin korkeakouluopiskelijat suhtautuvat hieman varauksellisesti.

Googlen hakupalveluista useat käyttävät kuvahakua. Yksi korkeakouluopiskelija kertoi käyttävänsä Google Scholar -palvelua.

Muita käytettyjä palveluja olivat kirjastojen järjestelmät kuten Helka, Helmet sekä Nelli-tiedonhakuportaali. Korkeakouluopiskelijat hyödynsivät näitä luonnollisesti lukiolaisia enemmän opinnoissaan.

Hakumäärittelyt Googlessa

Yhtä käyttäjää lukuun ottamatta kaikki käyttäjät hyödynsivät hakutulosten lisärajaamista.

- Käytetyimmät menetelmät olivat hakusanojen täydentäminen sekä ilmaisuhaku lainausmerkkejä käyttäen.
- Muutama käyttäjä käytti myös sanojen poissulkemista hausta miinusmerkillä.
- Sanakatkaisua asteriskilla käytti ainoastaan kaksi käyttäjää.

3.2. Haku asiakasliittymässä

Hakusanat

Kaikki käyttäjät hakivat kirjoittajan nimellä ensimmäisen tehtävän väitöskirjaa, ainoastaan lisämääritteiden käyttäminen vaihteli käyttäjittäin. Esimerkkejä käytetyistä hauista:

- tapani tasanen
- Tasanen T 2004
- tapani tasanen läksi puut
- Tasanen, tapani: läksi puut ylenemähän 2004
- tapani tasanen väitöskirja 2004

Muiden kuin kirjallisten teosten hakemisessa lähes kaikki olisivat käyttäneet tarkennettua hakua määrittämään haettava aineisto tarkemmin. Tarkennettu haku löytyi siis helposti; sitä ei kuitenkaan erikseen keskeneräisyyden takia testattu vielä tässä tutkimuksessa.

3.3. Hakutulostilaus: Ensivaikutelma

The screenshot shows a search results page for the 'Kansallinen näkymä' (National View) database. The search term is 'tapani tasanen'. The results are sorted by relevance. The first result is 'Läksi puut ylenemään : metsien hoidon historia Suomessa keskiajalta metsäteollisuuden läpimurtoon 1870-luvulla / Tapani Tasanen.' by Tapani Tasanen, 2004. The second result is 'Läksi puut ylenemään : metsien hoidon historia Suomessa keskiajalta metsäteollisuuden läpimurtoon 1870-luvulla / Tapani Tasanen.' by Tasanen, Tapani, 2004. The third result is 'Metsät peltojen lomassa : vuosisata Varsinais-Suomen metsätaloutta / Tapani Tasanen, Juho Seppälä' by Tasanen, Tapani - Seppälä, Juho, 2009. The fourth result is 'Läksi puut ylenemään : metsien hoidon historia Suomessa keskiajalta metsäteollisuuden läpimurtoon 1870-luvulla / Tapani Tasanen' by Tapani Tasanen, 2004. The fifth result is 'Siemenestä taimeksi : metsäpuiden taimituotannon historia Suomessa' by Tapani Tasanen, 2010. The sixth result is 'Siemenestä taimeksi metsäpuiden taimituotannon historia Suomessa / toimittanut Tapani Tasanen.' by Tasanen Tapani, 2010. The seventh result is 'Puoli vuosisataa riistapoluilla Kolarin metsästäjät 1950-2000 / toimittanut Tapani Tasanen.' by Tasanen Tapani, 2000.

Ensivaikutelma

Ensivaikutelma oli käyttäjien mielestä hyvinkin tyypillinen hakutulostilaus. Käyttäjien huomion kiinnitti erityisesti lihavoidut otsikot.

Viimeistelemätön ulkoasu kiinnittää vielä huomiota, esimerkiksi osa tietuetta tarkentavista linkeistä on reunustettu. Lisäksi käytetyt termit eivät olleet käyttäjien mielestä yksiselitteisiä (ks. diat 24-29).

Kommentteja

- ”Selkeä, mutta miksi ehdottaa samaa moneen kertaan?”
- ”Näyttää tylsältä, on niin väritön.”
- ”Onko nämä kaikki digitaalisessa muodossa olevia juttuja vai onko nämä vain lainattavissa?”

3.4. Hakutulostaus: Rajaa hakutuloksia

1/3

Rajaa hakutuloksia

Näytä vain
Online-aineistot (1)
Saatavissa (16)

Tarkenna hakua

Aihe
historia (12)
metsät (7)
metsätalous (6)
metsäntutkimus (5)
metsänhoito (5)
Näytä 15 lisää ▾

Tekijä
Tasanen Tapani. (13)
Tasanen, Tapani (3)
Tasanen, T (2)
Tuomarmiemen metsäoppilaitos (1)
Kankaanpää Sakari. (1)
Näytä 15 lisää ▾

Kokoelma
Unmapped Collection (11)
Vapaakappalekokoelma (2)

Luontipäivä
Vanhempi kuin 1996 (5)
1996-1999 (3)
1999-2003 (5)
2003-2009 (10)
Uudempi kuin 2009 (7)

Kieli
suomi (16)
englanti (3)

Rajaa hakutuloksia
Hakuehdotuksia

23 tulosta kohteesta
Järjestys: Relevanssi

Kirja

Kirja

Kirja

Kirja

Kirja

Kirja

Kirja

☆ **Läksi luvull**
Tasanen
Online
Näytä

☆ **Läksi luvull**
Tasanen
Online
Näytä

☆ **Metsä**
Tasanen
Online
Näytä

☆ **Läksi luvull**
Tapani
Tarkis
Lisäti

☆ **Siem**
Tapani
Tarkis
Lisäti

☆ **Siem**
Tasanen

Rajaa hakutuloksia ei huomata

Varsinainen hakutulostaus vei niin vahvasti käyttäjien huomion, että ainoastaan yksi käyttäjä huomasi hakutulosten rajaamismahdollisuuden vasemmalla; haun tarkempaan rajaukseen olisi käytetty hakukentän täydentämistä uusilla hakusanoilla tai tarkennettua hakua.

Keskeisimpinä syitä sille, ettei hakutulosten vasenta rajaustoimintoa huomata:

- Käyttäjät eivät ole käyttäneet vastaavaa aikaisemmin.
- Googlemainen hakukenttä ohjaa käyttäjiä hakemaan tietoa täysin toisella tavalla. Käyttäjät eivät huomaa vaihtaa hakumenetelmää kesken hakutehtävän.
- Hakutulostaus on visuaalisesti voimakkaampi kokonaisuus, *Rajaa hakutuloksia* tummemmalla pohjalla tulkitaan vähemmän tärkeäksi sisällöksi.

Jatkuu seuraavalla sivulla...

3.4. Hakutulostaus: Rajaa hakutuloksia

2/3

Rajaa hakutuloksia

Näytä vain
Online-aineistot (1)
Saatavissa (16)

Tarkenna hakua

Aihe
historia (12)
metsät (7)
metsätalous (6)
metsäntutkimus (5)
metsänhoito (5)
Näytä 15 lisää ▾

Tekijä
Tasanen Tapani. (13)
Tasanen, Tapani (3)
Tasanen, T (2)
Tuomarmiemen metsäoppilaitos (1)
Kankaanpää Sakari. (1)
Näytä 15 lisää ▾

Kokoelma
Unmapped Collection (11)
Vapaakappalekokoelma (2)

Luontipäivä
Vanhempi kuin 1996 (5)
1996-1999 (3)
1999-2003 (5)
2003-2009 (10)
Uudempi kuin 2009 (7)

Kieli
suomi (16)
englanti (3)

Rajaa hakutuloksia
Hakuehdotuksia

23 tulosta kohteesta
Järjestys: Relevanssi

Kirja
Kirja
Kirja
Kirja
Kirja
Kirja

☆ **Läksi**
luvull
Tasanen
Online
Näytä

☆ **Läksi**
luvull
Tasanen
Online
Näytä

☆ **Metsä**
Tasanen
Online
Näytä

☆ **Läksi**
luvull
Tapani
Tarkis
Lisäti

☆ **Siem**
Tapani
Tarkis
Lisäti

☆ **Siem**
Tasanen

Rajaa hakutuloksia ei huomata

...Jatkoa edelliseltä sivulta

Tutustuttuaan rajausmahdollisuuteen yhtä lukuun ottamatta kaikki käyttäjät pitivät sitä käyttökelpoisena, varsinkin silloin kun etsitään yleisemmin tietoa jostain käyttäjälle vieraasta aiheesta.

- ★ **Palvelun etusivulla tulee kertoa tarkemmin palvelusta; sen tarkoituksesta ja sisällöistä. Samalla voidaan selventää monipuolisia hakumahdollisuuksia.**
- ★ **Visuaalisen suunnittelun avulla vasemman palstan huomioarvoa voidaan korostaa.**

3.4. Hakutulostilaus: Rajaa hakutuloksia

3/3

Rajaa hakutuloksia

Näytä vain
Online-aineistot (3 366)
Saatavissa (50 516)

Tarkenna hakua

Aihe
Helsinki (7 213)
historia (2 092)
Suomi (763)
paikallishistoriat (418)
kaupunkihistoria (231)
koulutus (204)
kuvateokset (168)
musiikki (154)
oppiminen (135)
matkaoppaat (87)
kuvakirjat (66)
elektroninen populaarimusiikki (54)
rautatiet (28)
digitaalitekniikka (18)
ambient (17)
verkkopalvelut (12)
rajat (12)
maalaus (4)
asemakaava (3)
kaupunkiarkkitehtuuri (1)
Piilota viimeiset 15 ▲

Tekijä
Helsingin kaupunki (200)
Helsingin kaupunginmuseo (83)
Paatelainen Miikka (33)
Kettunen Edu (32)

Hakutulosten rajaaminen on epäyhtenäistä

Hakutulosten rajaamistermit vaikuttivat täysin mielivaltaisilta, esimerkiksi oheisessa listauksessa, jossa haettiin hakusanalla "Helsinki". Lisäksi otsikot vaihtelevat tehtyjen rajausten perusteella.

Hakutulosten rajaaminen tuntui noudattavan sekaisin sekä "and" että "or" käytäntöä.

- ★ Jotta rajaamistyökalu olisi käyttäjäystävällinen, tulisi varmistua siitä, että sen käyttölogiikka on aina sama.
- ★ Rajaamisessa käytettävät termit tulisi olla käyttökelpoisia ja rajaamiseen käytettävät teemat ja termit tulisi olla pysyviä, ja niiden tulisi olla koko rajaamisen ajan näkyvillä.

3.5. Hakutulostaus: Muut huomiot

1/2

16 tulosta kohteesta Paikallinen indeksi

Järjestys: Relevanssi Aika Kirja Nimi

Tarkennettu: päätaso: Saatavissa X

☆ Läksi puut ylenemähän metsien hoidon historia Suomessa keskiajalta metsäteollisuuden läpimurtoon 1870-luvulla / Tapani Tasanen.
Tasanen Tapani, 2004
Saatavissa: Kansalliskirjasto Unmapped Collection (Ea 064759) (päivitetään...)
Kirja Lisätiedot Sijainnit Pyyntö Arvostelut ja tagit Lisää

☆ Läksi puut ylenemähän : metsien hoidon historia Suomessa keskiajalta metsäteollisuuden läpimurtoon 1870-luvulla / Tapani Tasanen
Tapani Tasanen 2004
Tarkista saatavuus: Vaski default library (päivitetään...)
Kirja Lisätiedot Sijainnit Pyyntö Arvostelut ja tagit Lisää

☆ Siemenestä taimeksi : metsäpuiden taimituotannon historia Suomessa
Tapani Tasanen 2010
Tarkista saatavuus: Vaski default library (päivitetään...)
Kirja Lisätiedot Sijainnit Pyyntö Arvostelut ja tagit Lisää

☆ Siemenestä taimeksi metsäpuiden taimituotannon historia Suomessa / toimittanut Tapani Tasanen.
Tasanen Tapani, 2010
Saatavissa: Kansalliskirjasto Unmapped Collection (Ea 125384) (päivitetään...)

Valitut tarkennukset epäselviä

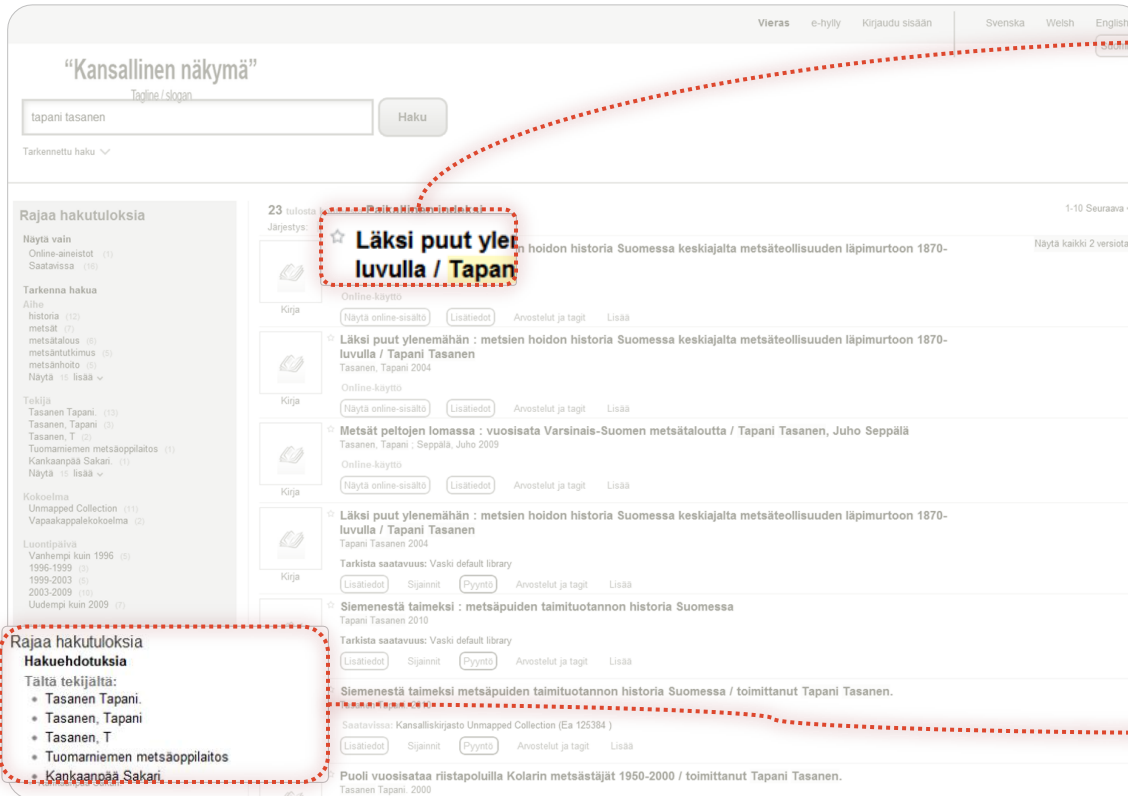
Käyttäjän valitsemat hakutarkennukset näkyvät vain muutenkin paljon tietoa sisältävän hakutulostauksen yläosassa. Tämä jäi usealta käyttäjältä huomaamatta.

Tehtyjen tarkennusten poistaminen ruksista ei ollut kaikkien käyttäjien mielestä intuitiivista.

★ Lisätään hakukriteerit *Rajaa hakutuloksia palstan ylimmäksi.*

Lisätään ”poista”-termi ruksin eteen sekä mahdollisuus poistaa kaikki valitut hakukriteerit.

3.5. Hakutulostaus: Muut huomiot

Tähti-symboli on epäselvä

Kukaan käyttäjistä ei tiennyt symbolin merkitystä. Suurin osa käyttäjistä arveli tähden olevan vain visuaalinen elementti ennen otsikkoa.

Muutama käyttäjä kuvitteli tähden liittyvän arvosteluun.

- ”Minä ajattelin tähdestä että suosikit, mutta en ymmärtänyt, että tämä liittyy e-hyllyn.”
- ”Jotenkin HC-kamaa. Tuntuu kuin antaisi levyille tähtiä.”

★ Harkitaan symbolin muuttamista visuaalisen suunnittelun yhteydessä.

Turha Rajaa hakutuloksia -otsikko

Hakuehdotusten otsikkona on harhaanjohtavasti *Rajaa hakutuloksia*.

★ Poistetaan ylimääräinen otsikko.

3.6. Hakutulostaus: Termit

1/6

23 tulosta kohteesta **Paikallinen indeksi**

Järjestys: **Relevanssi** Ajoitus Suosio Tekijä Nimi

☆ **Läksi puut ylenemään : metsien hoidon historia Suomessa keskiajalta metsäteollisuuden läpimurtoon 1870-**

Tuloslistauksen järjestys

Relevanssi

- "Parhaiten kuvaava, matsaa parhaiten."
- "Hakusanojen vastaavuuteen mitä tageja tai ylipäättään sanoja on."
- "Miten hakukenttä vastaa, asiayhteys."
- "Keskeisin juttu on ekana."
- "Mikä eniten tai mikä onärkevin noista hakukentän hausta."
- "Ihan vieras."
- "Kuulostaa vieraalta."

Relevans: "Miten tärkeänä hakusana on teoksessa".

Ajoitus

- "Mille vuodelle teos ajoittuu vai milloin se on tehty."
- "Vuosiluvut milloin kuvat on otettu."
- "Itse työ, miltä ajalta se on."
- "Milloin julkaistu."
- "Uusin ensin: painos, painettu."
- "Miten ne on tänne laitettu."
- "Ei sano mitään."

Datum-senaste: "Viimeksi julkaistut on ensimmäisenä".

3.6. Hakutulostaus: Termit

2/6

23 tulosta kohteesta **Paikallinen indeksi**

Järjestys: **Relevanssi** Ajoitus Suosio Tekijä Nimi

☆ **Läksi puut ylenemään : metsien hoidon historia Suomessa keskiajalta metsäteollisuuden läpimurtoon 1870-**

Tuloslistauksen järjestys

Suosio

- "Muut ihmiset on hakenut tätä samaa, mikä on ihmisten käyttämä haku."
- "Kuinka montaa kertaa klikattu."
- "miten sitä on haettu; voi olla muukin mittari."
- "Kuinka paljon tätä on haettu täältä."
- "Varmaan se mitä on haettu ekana ja klikattu ekana."
- "Mitä on luettu eniten."
- "Klikatuimmat tai ehkä arvosteluissa on jokin arvosana."

Popularitet: "Miten suosittu hakukohde: en tiedä onko kuinka usein on lainattu vai kuinka usein haettu, jää vähän auki. Jos lainausmäärästä kiinni niin nuo digitaaliset aineistotahan menevät heti kärkeen."

Tekijä ja nimi

Yhtä käyttäjää lukuun ottamatta kaikki käyttäjät tulkitsivat tekijällä tarkoitettavan joko kirjoittajaa tai kuvaajaa ja nimellä tarkoitettavan hakutuloksen otsikkoa.

Eräs käyttäjä arveli tekijän viittaavan henkilöön, joka on laittanut tiedon tietokantaan.

3.6. Hakutulostaus: Termit

3/6

Tapani Tasanen 2004

Tarkista saatavuus: Vaski default library

Lisätiedot

Sijainnit

Pyyntö

Arvostelut ja tagit

Lisää

Tietueen termit

Lisätiedot

- "Mistä on mahdollista löytää kuva, onko fyysisesti löydettävissä."
- "Jonkinlainen kuvaus sekä mistä se löytyy, millaisia asiasanoja tageja siihen on liitetty."
- "Kustantaja ja muuta sellaista, takakansi synopsis tai jotain sellaista."
- "Tietoja kuvan ottajasta ja kuvan oikeuksista."
- "Kirjasta missä painettu, koska ja kuka."
- "Kirjan tarkemmat tiedot, kuka tehnyt milloin ja miksi."
- "Soljesta jotain tarkempia erittelyjä. Tyyliin solki on löydetty Sääksjärveltä."

Detaljerad information: "Jotain tietoa julkaisijasta ja julkaisuvuodesta, hakusanoja mitä se pitää sisällään."

Sijainnit

- "Missä arkistossa tai kirjastossa tuo olisi, konkreettisesti rakennuksessa tai netissä."
- "Missä se kirja on fyysisesti, mistä sen voi hakea."
- "Jotain linkkejä nettiin muille sivustoille."

Platser: "Missä kaikkialla se on saatavilla tai en oikein osaa sanoa."

3.6. Hakutulostaus: Termit

4/6

Tapani Tasanen 2004

Tarkista saatavuus: Vaski default library

Lisätiedot

Sijainnit

Pyyntö

Arvostelut ja tagit

Lisää

Tietueen termit

Pyyntö

- "Toivoisin saavani kirjan esim. kirjastoon lähellä; toimitetaan kirjastoon."
- "Ei saa mennä arkistoon itse seikkailemaan, vaan pitää laittaa pyynnön ja voi saada sen digitaalisena muotona."
- "Pitääkö pyytää erikseen lupaa kuvaan vai onko se kuva vaan täältä. Ei voi tietää!"
- "Jos tämän haluaisi julkaista jossakin niin täältä lupa".
- "En tiedä yhtään mitä tarkoittaa, ehkä liittyy kirjan varaamiseen (jos on varauksia, tulisi varausjonoon)."
- "Jos haluaa jotain lisätietoa; menee ehkä Tapani Tasaselle [haetun väitöskirjan tekijä]."
- "En osaa sanoa mikä olisi, liittyykö aineistoon saatavuuteen? Pitääkö pyytää, että saisi aineiston käyttöön?"

Bestånd: "Onko kirja hyllyssä vai lainassa, sen tila."

3.6. Hakutulostilaus: Termit

5/6

Tapani Tasanen 2004

Tarkista saatavuus: Vaski default library

Lisätiedot

Sijainnit

Pyyntö

Arvostelut ja tagit

Lisää

Tietueen termit

Arvostelut ja tagit

- "Palvelujen käyttäjien arvosteluja ja kommentteja, uusien hakusanojen määrittäminen; voisi olla palvelun käyttäjä tai käyttäjät."
- "En tiedä mitä voisi olla, tagit olisin odottanut olevan lisätiedoissa."
- "Tämä asiayhteys on outo, ei suoraan avautunut."
- "Minä en oikeasti tiedä."
- "Mitä lehdistössä on arvosteluja ollut tai täällä käyttäjät itse voisi täyttää. Mitä sana tageja siellä on."
- "Käyttäjien tekemät arvostelut. Tagit; mitähän se olisi tässä tapauksessa, en osaa sanoa."
- "Voisi heittää omia arvosteluja. Tagit; onko muualla internetissä tietoa, linkkejä muihin sivustoihin."
- "Kaikki jotka käy saa laittaa kommentteja. Tagit on ihan vieras."
- "Käyttäjät pystyy interaktiivisesti (onko hyödyllinen tieto yms.). Tageista en tiedä."

Omdömen & tagger: "Jotain hakusanoja, yleisiä siitä teoksesta. Jonkinlaisia ihmisten mielipiteitä tuosta. Ei tule suoraan mieleen."

3.6. Hakutulostaus: Termit

6/6

Tapani Tasanen 2004

Tarkista saatavuus: Vaski default library

Lisätiedot

Sijainnit

Pyyntö

Arvostelut ja tagit

Lisää

Tietueen termit

Lisää

- "Voisin lisätä arvosteluja, ei tule mieleen mitä muuta tämä voisi olla."
- "Jotain lisätietoa, joka ei sisälly näihin."
- "Jaaha mitähän lisää vielä voi olla; tuossa on jo lisätiedot. Lisää merkintöihin, lisää koriin, en tiedä."
- "Tulee lisää vaihtoehtoja tai jos itse haluaa lisätä jotakin; just näitä arvosteluja tai jotakin."
- "En yhtään osaa arvaa."
- "En tiedä mikä voisi olla. Lisää voisi olla omaan hyllyyn (olettaisin, että lukisi lisää omaan hyllyyn)."

Ytterligare tjänster: "Lisäpalveluita, en tiedä mitä käytännössä tarkoittaa. Jos kirjaa voi tilata yhdestä kirjastosta toiseen."

Näytä online-sisältö

- "Voisi olla mitä teos sisältää; siellä olisi se teksti. Soljessa [kuvassa] näytä riittäisi, se olisi paljon selkeämpi; online hämää. kuvassa tämä on helpompi kuin kirjassa vaikka teksti nähdäänkin."
- "Olisi helpompi lukea pelkkä näytä kuin näytä online-sisältö."
- "Se sisältö mitä voi netissä näyttää: voisi tulla ensimmäinen sivu tai tulla pdf."
- "Erialaisten toimijoiden juttua, tästä soljesta on juttua täällä ja täällä mitä eri toimijoilla on, tai voisi olla artikkeli, jossa tämä solki olisi mainittu."

Onlineresurs: "Digitaalisessa muodossa oleva teksti, voi lukea netin kautta. Linkki mistä pääsee lukemaan sitä. En ole ihan varma."

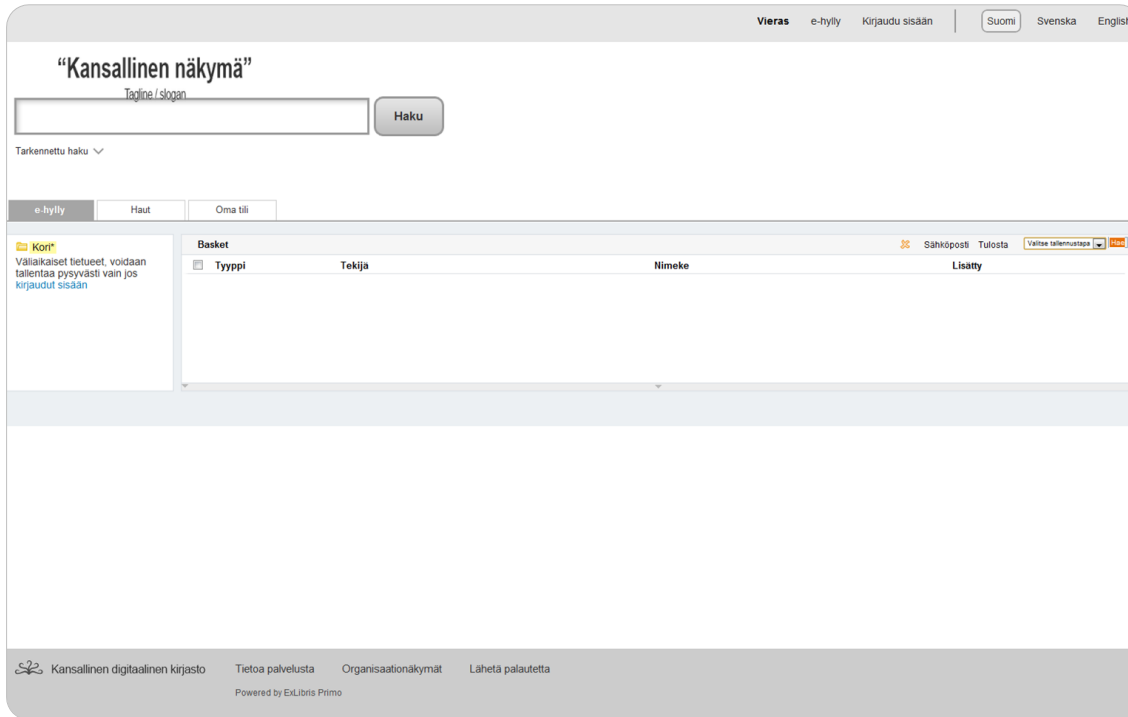
4. e-hylly

4.1. e-hylly

4.2. e-hylly: Sähköposti

4.1 e-hylly

1/2

Selite ei löydy

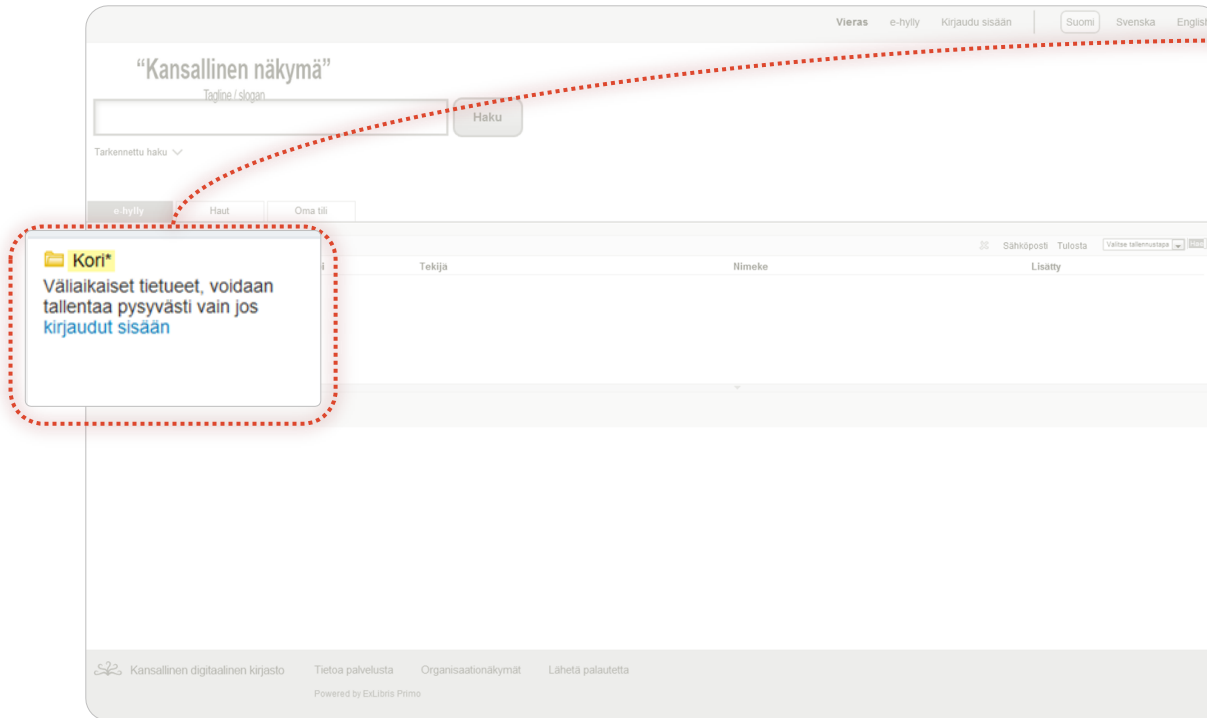
Vaikka termi e-hylly oli käyttäjille vieras sen hyödyntäminen oli tuttua. Oman hakuhistorian löytymistä *Haut* välilehden alta pidettiin hyvänä asiana.

Tässäkin näkymässä hakulaatikko vei varsin paljon käyttäjien huomiota ja e-hyllyn selite, joka on nimetty *Koriksi*, jäi monilta huomaamatta.

★ **Huolehditaan, että e-hyllyn ohjeistus tulee näkyvästi esille.**

4.1 e-hylly

2/2

Seliteteksti on epäselvä

Seliteteksti ei ollut kaikille käyttäjille selvä.

- "Kirjaudut sisään" on korostettu, jos teksti vain silmällään, jää helposti mielikuva, että käyttäminen vaatii kirjautumisen.
- "Väliaikaiset tietueet" ja "pysyvästi" jättivät joillekin vähän epämääräisen käsityksen toiminnosta.
- "Tietue" on täysin vieras termi nuorille. Kukaan käyttäjistä ei tuntenut termiä.

★ **Tehdään seliteteksteistä mahdollisimman selkeitä ja yksinkertaiset.**

4.2 e-hylly: Sähköposti

Lähetä sähköpostilla

Aihe:

Vastaanottaja:

tallenna sähköpostiosoite omiin asetuksiin

Huomautus:

Otsikot epäselviä

Valittujen tietojen lähettäminen oli sinänsä käyttäjille selvää. Useat olisivat kuitenkin kaivanneet *Lähetä sähköpostilla* -ikkunassa vielä varmenteen siitä, mitä tietoja ollaan lähettämässä.

Sähköpostin oletusaihe "Lähetetyt tietueet" oli käyttäjien mielestä epäselvä. Tämä on kuitenkin käyttäjän helppo itse muuttaa.

"Huomautus" oli käyttäjien mielestä outo otsikko.

- ★ Lisätään merkintä lähetettävistä tiedoista.
- ★ Muutetaan oletusaihe informatiivisemmaksi.
- ★ Muutetaan otsikko "Huomautus" selkeämmäksi, esimerkiksi "Viesti:".

5. Yhteenveto

5.1. Yhteenveto

5.2. Yhteystiedot

5.1. Yhteenveto

Palvelun konseptiin käyttäjät suhtautuivat positiivisesti. Käyttäjät olisivat kuitenkin kaivanneet etusivulle selkeämpää esitystä siitä, mikä on palvelun tarkoitus ja sisällöt.

Kehityskohteet

Etusivun sisällön kehittämisen lisäksi keskeisiä kehityskohteita ovat hakutulostauksen jäsentäminen ja siinä käytettyjen termien täsmentäminen. Hakutulosten rajaaminen toimii epäjohdonmukaisesti ja rajaamisen käyttäminen on monelle käyttäjälle vierasta. Suurin haaste palvelussa onkin selvittää selkeästi uudelle käyttäjälle palvelun tarkoitus ja toiminta sekä ohjata häntä käyttämään hakutulosten rajaamista.

Jatkotoimenpiteet

Tutkimuksen toinen käytettävyydestikierros toteutetaan myöhemmin keväällä palvelun päivitetylle versiolle.

5.2. Yhteystiedot

Kirjoittaja:

Mikael Sainio

Senior User Experience Specialist

0207 497 431

mikael.sainio@adage.fi

Lisätietoja:

Raino Vastamäki

Research Director

0207 497 417

raino.vastamaki@adage.fi

Sami Wilkman

Sales Director

0207 497 412

sami.wilkman@adage.fi

Adage Oy

Arabiankatu 12

00560 Helsinki

0207 497 410

6. Liitteet

6.1. Testikäyttäjät

6.2. Havaintojen luokittelu

6.3. Käytettävyystesti

6.4. Adage Oy

6.1. Testikäyttäjät

Ikä	Sukupuoli	Opiskelupaikka	Opintojen vaihe	Tietokoneen käyttö
24	Nainen	Kuvataideakatemia	1 vuosi	Asiantuntija
24	Nainen	TAIK	2 vuosi	Keskitaso
27	Mies	Valtiotieteellinen tdk	5 vuosi	Taitava
31	Mies	Humanistinen tdk	5 vuosi	Keskitaso
17	Nainen	Alppilan lukio	2 vuosi	Keskitaso
18	Nainen	Helsingin luonnontiedelukio	3 vuosi	Perustiedot
17	Mies	Helsingin normaalilyseo	2 vuosi	Keskitaso
18	Mies	Sibelius-lukio	2 vuosi	Perustiedot

6.2. Havaintojen luokittelu

Luokittelu	Kuvaus
 Erittäin tärkeä	<ul style="list-style-type: none"> • Korjaamattomana voi estää keskeisen toiminnon käytön. • Vaikutus tuotteen käytettävyyteen/käyttäjäkokemukseen erittäin suuri. • Ehdottomasti korjattava.
 Tärkeä	<ul style="list-style-type: none"> • Korjaamattomana häiritsee tai hidastaa merkittävästi tehokasta tai miellyttävää käyttöä tai käytön oppimista. • Vaikutus tuotteen käytettävyyteen/käyttäjäkokemukseen merkittävä. • Syytä korjata.
 Kohtalainen	<ul style="list-style-type: none"> • Korjaamattomana häiritsee tai hidastaa kohtalaisesti tehokasta tai miellyttävää käyttöä tai käytön oppimista. • Vaikutus tuotteen käytettävyyteen/käyttäjäkokemukseen kohtalainen. • Suositellaan korjattavaksi.
 Vähäinen	<ul style="list-style-type: none"> • Korjaamattomana häiritsee tai hidastaa jonkin verran tehokasta tai miellyttävää käyttöä tai käytön oppimista, yleensä kuitenkin melko rajatussa tilanteessa. • Vaikutus tuotteen käytettävyyteen/käyttäjäkokemukseen vähäinen. • Kannattaa korjata, jos siitä ei ole suurta vaivaa.
 Luokittelematon	<ul style="list-style-type: none"> • Havaintoa ei voitu tutkimuksen perusteella selkeästi luokitella. Tähän voi olla syynä esimerkiksi tutkitun prototyypin keskeneräisyys.

6.3. Käytettävyytestesti

Käytettävyytestissä tuotteen kohderyhmää edustavat ihmiset käyttävät yksi kerrallaan tuotetta ja suorittavat sillä etukäteen valittuja tyypillisiä tehtäviä.

- Testiin osallistuu yleensä 5–10 käyttäjää, jotka on valittu edustamaan tuotteen kohderyhmää kattavasti.
- Testi suoritetaan joko Adagen tai asiakkaan tiloissa tai todellisessa käyttöympäristössä.
- Testi voidaan suorittaa joko toimivalle tuotteelle tai sen eritasoisille prototyypeille aina paperiprototyypistä alkaen.
- Käyttäjien toimintaa seurataan, ja siitä tunnistetaan tuotteen käytön ongelmakohdat ja käyttökokemusta heikentävät piirteet.
- Testien jälkeen tulokset analysoidaan ja analyysin pohjalta suunnitellaan parannuksia tuotteen käyttöliittymään.

6.4. Adage Oy

Adage Oy on vuonna 2001 perustettu, käytettävyydetutkimukseen ja käyttöliittymäsuunnitteluun erikoistunut suomalainen yritys. Adage työllistää 25 käytettävyyden huippuasiantuntijaa. Nykyisin Adage tekee yli 100 projektia vuodessa.

Adagella on laaja kokemus vaativien projektien toteuttamisesta ja koordinoinnista sekä kotimaassa että ulkomailla (Eurooppa, Kaakkois-Aasia, Kiina, Intia, Japani, Etelä- ja Pohjois-Amerikka). Adagen kansainvälinen yhteistyöverkosto ja käytettävyydelaboratorio katseenseurantalaitteistoinen luovat puitteet vaativien tutkimuskokonaisuuksien hallintaan.

Teemme yhteistyötä sekä yritysten että julkishallinnon tuottamien palvelujen ja tuotteiden käytettävyyden parantamiseksi.

- Tutkimuksen ja suunnittelun kohteena on ollut selainpohjaisia järjestelmiä (julkiset verkkosivustot, sisäiset järjestelmät), graafisia käyttöliittymiä, mobiililaitteita ja -palveluja, kuluttajatuotteita sekä myös fyysisiä laitteita ja koneita.
- Adagen osaamista on hyödynnetty muun muassa informaatio- ja kommunikaatioteknologiassa, pankki- ja vakuutuslalla, terveysalalla, julkishallinnossa, media-alalla, perusteollisuudessa ja liikennetutkimuksessa.